

Kłębowski, Z.

Wspomnienia pośmiertne : Maksymilian Tytus Huber (1872-1950)

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 44, 145-149

1951

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

- 27) Rozpoznanie ciąży pozamacicznej — *Medycyna* 1933.
- 28) Pracownia na usługach diagnostyki ciąży — *Medycyna* 1933.
- 29) Dietetyka ciąży (w zbiorowym podręczniku „Dietetyka” — wyd. „Delta” 1934).
- 30) Zur Frage von blasenmolenaehnlichen Bildungen nach bestandener Fehlgeburt ohne Blasenmole — *Zeitschr. f. Geburtshilfe u Gyn.* 1939.
- 31) Zur Frage der Keimfreiheit der Uterushoehle im normalem Wochenbett *Zbl. f. Gyn.* 1939.
- 32) Zalecenia i rady w praktyce ginekologiczno-położniczej — *Wyd. Lek. Inst. Nauk.* *Wyd. W-wa,* 1946.
- 33) W sprawie podłużnego otwierania i zeszywania powłok brzusznych w operacjach ginekologicznych — *Nowiny Lekarskie* 1947.
- 34) O prawidłowej i patologicznej czynności jajnika — *Przegląd Lekarski* 1947.
- 35) Konsultant fachowo-lekarski w zakresie położnictwa i ginekologii w woj. gdańskim — *Szpitalnictwo Polskie* 1949.
- 36) O antybiotykach w położnictwie i ginekologii — *Przegląd Lekarski* 1949.
- 37) W sprawie stanowiska jakie powinien zajmować lekarz wobec fizjologicznego przekwitania niewiasty — *Ginekologia Polska* 1949.
- 38) O istocie, objawach i dolegliwościach okresu przekwitania kobiet i o ich leczeniu — *Przegląd Lekarski* 1950.
- 39) Dział „Ginekologia” w podręczniku „Położnictwo i Choroby Kobiace” — wyd. I *Warszawa* 1938.
- 40) Dział „Ginekologia” w podręczniku „Położnictwo i Choroby Kobiace” wyd. II. *Warszawa* 1948.
- 41) Dział „Ginekologia” w podręczniku „Położnictwo i Choroby Kobiace” wyd. III — *Warszawa* 1951.

Dr med. Wojciech Gromadzki

Maksymilian Tytus Huber

(1872—1950)

Prof. Maksymilian Tytus Huber urodził się dnia 4 stycznia 1872 r. w Krościenku nad Dunajcem; do szkoły średniej uczęszczał we Lwowie; w 1889 roku ukończył IV Gimnazjum; studia wyższe odbywał na Wydziale Inżynierii Szkoły Politechnicznej we Lwowie, otrzymując w 1895 roku dyplom inżyniera ze stopniem „znamienicie uzdolniony”. Po ukończeniu studiów technicznych pogłębiał swoje wiadomości matematyczne na uniwersytecie berlińskim.

Po powrocie z zagranicy do kraju Prof. Huber pracował jako inżynier oraz pełnił równocześnie obowiązki asystenta katedry Matematyki w lwowskiej Szkole Politechnicznej. W 1899 r. został powołany na stanowisko profesora mechaniki teoretycznej i budowniczej w Wyższej Szkole Przemysłowej w Krakowie, pozostając na tym stanowisku przez siedem lat; w Krakowie też w latach 1903 i 1904 rodzą się Jego pomysły, dotyczące zjawisk wyteżenia materiału; w 1904 r. uzyskuje na lwowskiej Szkole Politechnicznej stopień doktora nauk technicznych na podstawie dysertacji: „Z teorii stykania się sprężystych ciał stałych”, będącej pogłębieniem prac słynnego fizyka H. Hertza i dostosowaniem wyników tych prac do możliwości korzystania z nich w technice. W 1906 r. Prof. Huber rozpoczyna wykłady mechaniki ogólnej na Politechnice Lwowskiej, gdzie w 1908 r. otrzymuje katedrę Mechaniki Technicznej. W latach 1910/1911 i 1911/1912 jest dziekanem Wydziału Inżynierii, a w roku 1914 zostaje obrany rektorem Politechniki na rok 1914/1915.

Na początku pierwszej wojny światowej Prof. Huber, jako oficer rezerwy armii austriackiej, dostaje się do niewoli rosyjskiej wraz z całą załogą twierdzy Przemyśla. W Rosji opanowuje gruntownie język rosyjski. a w wyniku poparcia udzielanego przez Komitety Polskie i życzliwości okazywanej przez prof. S. Timoszenkę korzysta z bogatej biblioteki w Kazaniu, pogłębiając studia z mechaniki technicznej.

W połowie 1918 r. Prof. Huber powraca do kraju, obejmuje opuszczoną katedrę Mechaniki Technicznej we Lwowie i bierze żywy udział w organizacji naszego technicznego szkolnictwa wyższego. W roku akademickim 1921/1922 piastuje godność rektora Politechniki Lwowskiej. w 1920 r. zostaje członkiem czynnym Lwowskiego Towarzystwa Naukowego; w 1925 r. zostaje obrany przewodniczącym Lwowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Matematycznego; w 1927 r. zostaje członkiem korespondentem Polskiej Akademii Umiejętności.

W 1928 r. prof. Huber przenosi się na Politechnikę Warszawską, gdzie obejmuje Katedrę Mechaniki Technicznej na Wydziale Mechanicznym wówczas też zostaje wybranym prezesem Akademii Nauk Technicznych. Od roku 1931 jest członkiem zwyczajnym Towarzystwa Naukowego Warszawskiego; w tym też czasie zostaje członkiem Stałego Komitetu Międzynarodowego Związku Badania Materiałów. W 1934 r. zostaje członkiem czynnym Polskiej Akademii Umiejętności. W 1939 r. otrzymuje dyplom członka zagranicznego „Massarykowej Akademii Pracy” w Pradze Czeskiej.

Podczas okupacji prof. Huber wykładał na tajnych kursach i w Wyższej Szkole Technicznej, pracując równocześnie nad wykańczaniem szeregu prac i podręczników politechnicznych. Obydwa rękopisy (brudnopis i czystopis) wraz z kompletem wykonanych rysunków i tablic Jego obszernej pracy p.t. „Mechanika techniczna ciał stałych” (Stereomechanika techniczna), obejmującej około 900 stron, uległy zniszczeniu podczas powstania warszawskiego, jest to strata nie do powetowania.

Zaraz po powstaniu Prof. Huber przebywał w Zakopanem, gdzie wykładał na tajnych kursach politechnicznych.

W 1945 r. Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie nadała Prof. Huberowi doktorat h.c. W drugiej połowie 1945 r. Prof. Huber objął w Gdańskiej Politechnice Katedrę i Instytut Wytrzymałości; w tym też roku został Mu nadany doktorat h.c. przez Politechnikę Gdańską.

W 1947 r. Prof. Huber bierze udział w zorganizowaniu Rady Szkół Wyższych. W 1948 otrzymuje za działalność naukową złoty krzyż zasługi — po raz trzeci, oraz nominację na profesora honorowego Politechniki Warszawskiej, a w 1949 r. zostaje mu przyznana Państwowa Nagroda Naukowa I Stopnia.

W 1949 r. Prof. Huber przenosi się do Krakowa, obejmując w Akademii Górniczo-Hutniczej utworzoną dlań „ad personam” katedrę Wyższych Zagadnień Mechaniki. Powołany na początku 1950 r. na stanowisko przewodniczącego Sekcji Budowy Maszyn i Technologii Mechanicznej I Kongresu Nauki Polskiej, bierze Prof. Huber do końca życia czynny udział w organizacji Kongresu, który odbył się w ostatnich dniach czerwca 1951 r.

Twórczość polskiego uczonego nie jest wyłącznie polskim dorobkiem. Promieniowała ona poza granice naszego kraju. Jego stanowisko w sprawie „wyteżenia materiału” zajęte już w 1904 r., a ocenione należyście dopiero w dwadzieścia pięć lat później, postawiło po raz pierwszy naukę polską na niezwykle ważnym odcinku zagadnień naukowo-technicznych, obok nauki przodujących narodów. W związku z tym nazwisko polskiego uczonego znane jest w nauce na obydwu półkulach naszego globu.

Po pierwszej wojnie światowej, a głównie w latach 1928—1930 dużo energii twórczej poświęcił Prof. Huber zagadnieniom wytrzymałości

konstrukcji żelbetowych. Najważniejsze, o kapitalnym znaczeniu, prace z tej dziedziny są poświęcone teorii płyt, publikowane w czasopismach polskich i zagranicznych, między innymi w „Comptes Rendus” Paryskiej Akademii Nauk. Prace z tej dziedziny zapewniły Prof. Huberowi wyjątkowe stanowisko w całym świecie naukowym, były one między innymi tematem cyklu wykładów gościnnych wygłaszanych w 1929 r. na politechnice zuryjskiej.

Prof. Huber był członkiem Międzynarodowego Komitetu Kongresów Mechaniki Stosowanej oraz członkiem Międzynarodowego Komitetu Kongresów Badania Materiałów.

W 1950 r. zostało ukończone wydawnictwo Księgi Jubileuszowej dla uczczenia pięćdziesięciolecia zasług naukowych Prof. Hubera. Zaraz po ukazaniu się Księgi Pamiątkowej, wręczono ją w dniu 30 listopada jubilatowi po ciężkiej operacji na łożu śmierci.

W dziesięć dni później dnia 9 grudnia 1950 r. Prof. Huber zmarł.

Prof. Huber, potężny znawca zagadnień mechaniki w ogóle, a zagadnień wytrzymałościowych w szczególności, jest chlubą polskiej nauki. Wyniki ponad półwiekowej niezmordowanej i ogromnie płodnej działalności naukowej Prof. Hubera są nacechowane niezwykle wszechstronnością jego zainteresowań z jednej strony i wyjątkową głębokością ujmowania zagadnień z drugiej. Trudno więc byłoby podjąć się scharakteryzowania w krótkiej notatce całokształtu jego twórczości naukowej i znaczenia tej twórczości dla rozwoju nauk technicznych. Toteż ograniczam się jedynie do nakreślenia sylwetki Prof. Hubera jako człowieka, uczonego i wychowawcy naukowców.

Urok, jaki promieniował od naszego wielkiego rodaka na środowisko, w którym żył i pracował, miał swe naturalne źródło w cechach wrodzonych jego osobowości. Niewielu jest współczesnych nam uczonych, których można by porównać z Prof. Huberem ze względu na różnorodność i rozległość zagadnień wchodzących w zakres icn. pracy naukowej.

Działalność twórcza Prof. Hubera zaczęła się jeszcze w ubiegłym stuleciu. W chronologicznym zestawieniu jego publikacji pierwsze miejsce zajmuje praca ogłoszona w 1898 roku w lwowskim „Czasopiśmie Technicznym”. Spis wszystkich publikacji Prof. Hubera, polskich, niemieckich i francuskich obejmuje przeszło 200 pozycji oraz tyleż referatów, opracowanych w latach 1934—1939 dla „Zentralblatt f. Mechanik” z prac naukowych publikowanych w różnych językach. Ostatnia praca Prof. Hubera ogłoszona drukiem nosi tytuł „Miara plastyczności”, była referowana na posiedzeniu Komisji Nauk Technicznych P.A.U. 7 października 1950 r. i została wydrukowana po angielsku w 1951 r. w biuletynie P.A.U.

Prof. Huber miał wielkie zdolności pedagogiczne. Umiał przyciągać wszystkich, którzy się szczerze interesowali nauką, zwłaszcza wytrzymałością materiałów, otaczał ich opieką i stwarzał zastępy nowych naukowców. Każdemu zwracającemu się w sprawach naukowych służył zawsze jak najszczegółowszymi wyjaśnieniami; gotów był o nich dyskutować.

W ocenie cudzych poglądów wykazał Prof. Huber duży umiar i tolerancyjność. Jeżeli chodziło o poglądy innych, zwłaszcza jego młodszych kolegów, uwzględniał chętnie ich własne stanowisko przy wyjaśnieniu danego zagadnienia. Jednak występował z pełnią swojego niezmordowanego temperamentu jako krytyk, gdy chodziło o zasadnicze błędy po-

pełniane przez naukowców lub o powierzachowność w ujmowaniu przez nich ważnych zagadnień naukowych. Był on bezwzględny w tępieniu herezji naukowych.

Jeżeli wziąć pod uwagę ilość doktorantów, habilitantów i wreszcie profesorów, którzy rozwinęli oraz pogłębili swoją wiedzę i zainteresowanie naukowe bezpośrednio pod opieką Prof. Hubera, to niewielu jest uczonych, których można by było z nim porównać. Jest to dziedzina działalności i zasług społecznych naszego Uczzonego, którą się na ogół zbyt słabo podkreśla, działalność ta występuje wybitnie w jego korespondencji z młodszymi kolegami przyszłymi naukowcami; niektóre z listów bardzo długich o głębokiej treści, można by traktować jako rękopisy nieopublikowanych prac naukowych Prof. Hubera. Nie ma nikogo wśród współczesnych nam, pracujących w dziedzinie mechaniki na różnych szczeblach, kto nie znałby osobiście Prof. Hubera albo przynajmniej nie korzystał z jego książek, gdyż Prof. Huber jest autorem nie tylko prac twórczych, lecz również wielu podręczników.

Z rozmaitych działów, które obejmuje twórczość Prof. Hubera wyliczę następujące jako główne: zagadnienie wyteżenia, ściskanie kul i wałków sprężystych, naprężenia cieplne, teoria płyt i zagadnienia stateczności.

Prof. Huber brał czynny udział w wielu międzynarodowych zjazdach. A oto ważniejsze z nich:

1) 1924 r. — I Międzynarodowy Zjazd Mechaniki Technicznej w Delft.

2) 1927 r. — Zjazd Materiałowy w Berlinie.

3) 1928 r. — Kurs wakacyjny fizyki teoretycznej urządzony przez uniwersytet w Berlinie.

4) 1928 r. — II Międzynarodowy Kongres Mostownictwa i Budowli Inżynierskich w Wiedniu.

5) 1928 r. — Międzynarodowa Konferencja Żeglugi Powietrznej w Paryżu.

6) 1929 r. — Cykl wykładów wygłoszonych przez Prof. Hubera na politechnice zuryskiej.

7) 1930 r. — III Międzynarodowy Kongres Mechaniki Stosowanej w Sztokholmie.

8) I Międzynarodowy Kongres Związku Badań Materiałów w Zurychu. 1931 r.

9) 1932 r. III Międzynarodowy Kongres Mostownictwa i Budowli Inżynierskich w Paryżu.

10) 1936 r. IV Kongres Mostownictwa i Budowli Inżynierskich w Berlinie.

11) 1938 r. IV Międzynarodowy Kongres Szynowy w Düsseldorfie, Unii Mechaniki Teoretycznej i Stosowanej.

12) 1948 r. — VII Międzynarodowy Kongres Mechaniki Stosowanej w Londynie.

Wykaz ważniejszych prac naukowych Prof. Hubera ogłoszonych drukiem.

1) Właściwa praca odkształcenia jako miara wyteżenia materiału. Lwów 1904.

2) Zur Theorie der Berührung fester elastische Körper. Lipsk 1905.

3) O nateżeniach wywołanych nierównym ogrzaniem wewnętrznej i zewnętrznej ściany rury. Lwów 1906.

4) Ogólna teoria płyt żelazo-betonowych. Lwów 1914.

5) Théorie rationelle des hourdis en béton armé. Paris 1920. C. R.

6) Teoria płyt prostokątne, różnokierunkowych... Lwów 1921. Arch. Tow. Przyj. Nauk.

- 7) Studia nad belkami o przekroju I (dwuteowym), Warszawa 1923.
- 8) Sur la flexion d'un hourdis nervure. Paris 1925 C. R.
- 9) Kryteria stałości równowagi i ich stosunek do statyki układów sprężystych. Lwów 1926 A. N. T.
- 10) Równanie pięciu momentów. Lwów 1927.
- 11) Rozważania nad eksplozją koła zamachowego. Warszawa 1928.
- 12) Wzór wytrzymałościowy dla rur stalowych narażonych na ciśnienie zewnętrzne. Warszawa 1930 r.
- 13) Obciążenie krytyczne prętów osiowo ściskanych o przekroju nieciągłe zmien-
nym. Warszawa 1930. Spr. I.T.L.
- 14) Z teorii samowzmacniania łuf działowych. Warszawa 1931.
- 15) Wytrzymałość na czyste zginanie prętów metalowych. Warszawa 1934.
- 16) O analogii pewnego zagadnienia równowagi prętów sprężystych, słabo zakrzy-
wionych z prostym przypadkiem drgań wymuszonych. Kraków 1934. P. A. U.
- 17) Teoria kołowo-symetrycznych odkształceń sprężystych rur grubościennych. War-
szawa 1935.

Szereg prac ogłoszonych między 1936 r. a 1941 r. po polsku i po niemiecku, poświęconych następującym tematom:

- 18) Zagadnienia stateczności prostego toru kolejowego o szynach spawanych pod wpływem naprężeń cieplnych.
- 19) W sprawie poprawnej interpretacji pomiarów precyzyjnych w nowoczesnych do-
doświadczeniach z prętami podłużnie ściskanyimi. Warszawa 1939. (tekst niemiecki)
A. N. T.
- 20) Pure Bending of Curved Tube of Elliptic Section. VII Kongres Międzynarodowej
Mechaniki Stosowanej w Londynie we wrześniu 1948.

Jedną z ostatnich większych prac Prof. Hubera, która się ukazała za życia Autora jest dwutomowa „Teoria sprężystości” wydana przez P. A. U., pierwszy tom ukazał się w 1948 r., a drugi w 1950 r. Już po śmierci Autora ukazała się w 1951 r. nakładem P. Z. W. S. w czterech częściach „Stereomechanika Techniczna” (Wytrzymałość Materiałów), a w styczniu 1952 r. „Mechanika Ogólna i Techniczna” (744 stron), drukowana w Szwecji jako wydanie Spółdzielni Wydawniczo-Oświatowej „Czytelnik” w Warszawie.

Z. Klębowski

Włodzimierz Kozubski (1880—1951)

Dnia 14 października 1951 r. zmarł nagle członek-korespondent Towarzystwa Naukowego, prof. Włodzimierz Kozubski. Prof. Włodzimierz Kozubski urodził się w 1880 r. w Nowym Sączu, gdzie uczęszczał do gimnazjum i gdzie zdał maturę w 1899 r., po czym zapisał się na Wydział Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, który ukończył w 1904 r. ze stopniem doktora prawa. W tym roku wstąpił do służby sądowej, skąd przeszedł do służby w Prokuraturii Skarbu w Wiedniu, a następnie do służby w Ministerstwie dla Galicji, w której pozostawał do 1918 r. Po rozpadnięciu się Austrii wrócił do kraju, gdzie objął początkowo stanowisko dyrektora departamentu przy Ministerstwie Kolei, następnie stanowisko dyrektora Banku Budowlanego, w końcu stanowisko dyrektora przy Ministerstwie Oświaty, które opuścił w 1930 r.

Już w czasie swych studiów na Uniwersytecie Krakowskim okazywał zamiłowanie do nauk historyczno-prawniczych, pracując w seminarium prof. S. Wróblewskiego, a następnie w Wiedniu w seminarium prof. Vlassaka, pod którego kierunkiem napisał pracę pt. „Opieka nad kobietami w prawie rzymskim” drukowaną później w Rozprawach Akademii Umiejętności, a która Mu posłużyła jako podstawa habilitacji na Uniwersytecie Krakowskim w 1924 r. W rok później wydał wspólnie z prof. Taubenschlagiem tłumaczenie instytucji Rudolfa Sohma. Kolejno